

دستورالعمل داروهای با اسامی و اشکال مشابه

بیمارستان شهید ستاری قرچک

واحد ایمنی : مریم کوپاهی

بهار ۱۴۰۳

داروهای با اسامی و یا اشکال مشابه

نیز معروف هستند LASA این داروها، به داروهای

Look-Alike, Sound-Alike medication

یکی از فلسفه‌هایی که بر مبنای آن، احتمال خطرات ناشی از داروهای با اسامی مشابه شکل گرفته، این است که تا زمانی که حروف ابتدایی و انتهای هر کلمه، صحیح باشد، مهم نیست که حروف یک کلمه به چه ترتیبی در کنار هم قرار گرفته‌اند. با توجه به همین و ایمنی بیمار فلسفه، این مشکل در سراسر جهان، به عنوان یکی از علل آسیب‌های ناخواسته و حوادث تهدیدکننده‌ی ایمنی دارویی شناخته می‌شود.

همچنین آوای شنیداری مشابه برخی داروها نیز، می‌تواند باعث خطای شنیداری گردد. به عنوان مثال

• Carbamazepine – Carbimazole

• Amiodarone – Amlodipine

• Lanoxin – Naloxone

• Eskazine – Ecazide

• Diamox – Ziamox

• Losec - Lasix

به‌علاوه، عدم وجود اسامی ژنریک قابل قبول در سطح جهانی برای داروها و همچنین اسامی تجاری متفاوت با تلفظ مشابه در کشورهای مختلف، برای داروهای با ترکیبات، تأثیر و عملکرد بسیار متفاوت از یکدیگر، از مسائل و معضلات موثر در خطاهای دارویی محسوب می‌شود.

سایر دلایل ایجاد کننده خطاها:

• دست خط ناخوانای پزشکان

• آگاهی ناقص از اسامی دارویی

• سرعت تولید داروهای جدیدی که وارد بازار مصرف می‌شوند

• بسته‌بندی‌ها یا برچسب‌گذاری‌های مشابه داروها

راهکارهایی برای پیشگیری از خطاهای دارویی

- محدود نمودن دستور تلفنی یا شفاهی، به‌ویژه در خصوص داروهای با تلفظ (آوای) مشابه:

- تجویز دارویی به صورت شفاهی یا تلفنی باید بسیار محدود گردد.
- همچنین الزامی است که در موارد ضروری، از تکنیک بازخوانی مجدد، برای تأیید دستور داده شده، استفاده شود.

- به صورت شفاف، ارتباط برقرار نمایید:

- برقراری ارتباطات بین تیم درمانی، باید به حدی شفاف باشد که امکان تفسیر چندگانه و مبهم وجود نداشته باشد.
- بیان واضح و شفاف دستورات دارویی باید به عنوان یک قاعده‌ی کلی و مفید در زمان برقراری ارتباط مدنظر باشد.
- خوانا بودن دستورات دارویی و اجتناب از بد خط نوشتن دستورات دارویی، قاعده‌ای کلی و از اصول ایمنی دارویی محسوب می‌شود.

- در همان اوایل مراحل آموزش دانشجویان پزشکی و پیراپزشکی، عادات بررسی و کنترل دارویی را در آنان پرورش دهید.
- باید به کادر بالینی بیمارستان، در ارتباط با داروهای با اسامی و اشکال مشابه، آموزش‌های لازم داده شود.
- کادر درمان، همیشه باید قبل از کشیدن دارو، برچسب مشخصات آمپول‌ها/ویال‌ها را بخوانند.
- در هر بار تجویز دارو، خواندن دقیق مشخصات دارویی ضروری است و هرگز نباید به استفاده از یک دارو، بر اساس تشخیص دیداری و یا مکان داروها اکتفا کرد. (به‌ویژه در توالی اورژانس که داروهای با هشدار بالا و اشکال مشابه، در فواصل بسیار نزدیک به هم قرار دارند).
- نصب یادآور داروهای با اسامی و اشکال مشابه در اتاق درمان و آماده سازی داروها ضروری است.
- لیست داروهای با اسامی مشابه باید منطبق بر داروهای موجود در بیمارستان باشد و بدین منظور ضروری است که در فواصل دوره‌ای منظم، بازنگری و به‌روز گردد.
- مسئولیت نظارت بر صحت لیست داروهای با اشکال و اسامی مشابه، برعهده‌ی کمیته دارو و درمان بیمارستان می‌باشد.

قانون ۵ Rs چیست؟

قبل از نسخه‌نویسی، نسخه‌پیچی و دادن دارو به بیمار 5Rs در بسیاری از نقاط جهان، برنامه‌های آموزشی، بر اهمیت بررسی قانون ۵ تاکید کرده‌اند.

در برنامه‌های زیر، ضروری است 5Rs تاکید بر اهمیت بررسی ۵

برنامه‌های آموزشی دانشجویان پزشکی، پیراپزشکی و داروسازی

برنامه‌های آموزشی ضمن خدمت تمامی کادر حرفه‌ای درمان که نسخه‌نویسی، نسخه‌پیچی و دادن دارو به بیمار را بر عهده دارند

The 5 Rights

- Right drug داروی درست
- Right route روش درست
- Right time زمان درست
- Right dose دوز درست
- Right patient بیمار درست
-

:به این ۵ مورد، موارد متعدد دیگری هم اضافه می کنند و به همین دلیل ممکن است این قانون، با عناوین زیر نیز بیان شود

8 Rs

11 Rs

13 Rs

و ...

به یاد سپاری R ها، روشی مفید برای به یاد آوردن نکات مهم مرتبط به تجویز یک دارو در زمان نسخه نویسی یا دستورات شفاهی است

مشارکت بیمار در مراقبت دارویی

جلب مشارکت بیماران و خانواده‌ها در مراقبت دارویی به منظور کاهش خطر

- به بیماران و مراقبین آنان آموزش دهید که داروها، هم دارای اسامی تجاری و هم اسامی ژنریک می باشند.
- شرکت‌های مختلف دارویی، فرمولاسیون مشابه دارویی را با اسامی متفاوت تجاری، تولید می کنند و معمولاً اسامی تجاری، با حروف بزرگ و اسامی ژنریک با حروف کوچک، بر روی جعبه/شیشه دارو نوشته می شوند.
- به بیماران توضیح دهید که برخی داروها ممکن است دارای دو نام مختلف باشند.
- به بیماران، برگه‌های آموزشی کتبی در ارتباط با موارد مصرف، نام‌های ژنریک و تجاری و عوارض جانبی بالقوه داروهای مصرفی را بدهید.
- بیماران و خانواده آنان را به یادگیری نام ژنریک داروها به عنوان شناسه کلیدی، ترغیب نمایید.
- به منظور رفع ابهامات بیماران، فرصتی برای مرور دستور دارویی آنان با داروساز بیمارستان فراهم آورید.
- به بیماران آموزش دهید که در صورت مغایرت داروهایی که به آنان داده می شود، با رژیم دارویی معمولشان، حتماً قبل از مصرف، به ارائه دهنده‌ی خدمت، اطلاع دهند.
- در صورتی که داروی بیمار، نیاز به ابزاری برای اندازه‌گیری (مثل: قاشق یا پیمانه برای شربت‌ها) دارد، در اختیار وی قرار دهید.

- با توجه به افزایش خطر بالقوه ناشی از خطاهای مرتبط با اسامی و اشکال مشابه داروها، بیماران را تشویق به نگهداری لیستی از اسامی تجاری و ژنریک داروهای مصرفی‌شان نمایید.

نکات مهم در انبارش داروها

- از سازماندهی و نظم تمامی انبارهای دارویی (بخش، انبار مرکزی بیمارستان و داروخانه) اطمینان حاصل کنید.
- توجه: از انبارش داروها بر حسب حروف الفباء، خودداری نمایید.
- تفکیک فیزیکی داروهای با اسامی و اشکال مشابه را در تمامی انبارهای دارویی انجام دهید. مثل قرص هایی که به لحاظ ظاهری (رنگ و شکل) مشابه هستند.
- اشکال مختلف یا دوزهای متفاوت از یک دارو با اسامی و یا بسته‌بندی مشابه را نیز به لحاظ فیزیکی، از هم تفکیک کرده و نام و دوز دارو را بر روی آن نصب کنید. (با فونت حداقل ۴۸ که از دور قابل خواندن باشد).
- الکترولیت‌های با غلظت بالا را به لحاظ فیزیکی از هم تفکیک کرده و نام و دوز دارو را بر روی آن نصب کنید. (با فونت حداقل ۴۸ که از دور قابل خواندن باشد).

توجه: هنگام تجویز الکترولیت‌های با غلظت بالا به بیمار، حتماً از روش چک مستقل دوگانه استفاده نمایید.

روش نگارش Tall Man Lettering

این روش برای نوشتن بخشی از نام داروها با حروف بزرگ و برای کمک به تشخیص داروهای کاملاً مشابه، از یکدیگر می‌باشد.

مزیت این روش، این است که کمک زیادی به پیشگیری از خطاهای دارویی می‌کند.

نمونه هایی از این نوع نگارش:

- DOBUTamine
- DOPamine

توجه: در این روش حروف غیرمشابه دو دارو، با حروف بزرگ نوشته می‌شوند تا جلب توجه کنند.

اقدامات پیشگیرانه

- به مسئول تدارکات دارویی بیمارستان، آموزش دهید که تا حد ممکن از خرید داروهای با اشکال مشابه خودداری نماید.
- جهت ارائه خدمات دارویی به بیماران، از وجود کادر شایسته و با صلاحیت اطمینان کسب نمایید.
- عوامل حواس پرتی و مزاحمت را در حین ارائه‌ی هرگونه خدمات دارویی (چه مستقیم و چه غیرمستقیم) کاهش دهید.
- در بازدیدهای مدیریتی ایمنی بیمار، با کادر داروخانه و انبار مرکزی دارویی، در خصوص راهکارهای ایمنی، وقایع نزدیک به خطا و وقایع ناخواسته دارویی، مصاحبه نمایید.
- کارکنان را تشویق کنید که خطاهای دارویی رخ داده و یا وقایع نزدیک به خطا را گزارش نمایند.
- خطاها و وقایع گزارش شده را به منظور یادگیری، با سایر کارکنان در بیمارستان به اشتراک بگذارید.
- به منظور افزایش اطلاعات دارویی کارکنان، دسترسی آنها را به وسایل کمک حافظه یا دیگر منابع اطلاعاتی، تسهیل نمایید

برچسب گذاری داروهای مشابه

برچسب داروهای با اسامی و اشکال مشابه، به رنگ زرد است و باید به نحوی بر روی ویال‌های دارویی الصاق شود که نام و مشخصات دارو، قابل خواندن باشد.

یادآوری: برچسب داروهای با هشدار بالا، به رنگ قرمز است و باید به نحوی بر روی ویال‌های دارویی، الصاق شود که نام و مشخصات دارو قابل خواندن باشد.

برخی از داروهای با هشدار بالا که دارای شباهت شکلی یا اسمی نیز هستند را فقط با برچسب دارویی با هشدار بالا و به رنگ قرمز نشان گذاری کنید.

در تمامی انبارهای دارویی بیمارستان (مثل انبار بخش، انبار مرکزی بیمارستان و داروخانه)، ظروف نگهداری داروهای با اسامی و اشکال مشابه را با برچسب زرد رنگ نشان گذاری نمایید.

حین برچسب گذاری، دقت نمایید که بر روی ظروف نگهدارنده، برچسب صحیح زده شود و بدین منظور از چک مستقل دوگانه استفاده نمایید.

جعبه محتوی ویال‌ها و آمپول‌های داروهای با اسامی و اشکال مشابه در تریالی اورژانس را با برچسب زرد رنگ، نشان گذاری نمایید.

نسخه نویسی الکترونیکی

به خاطر اسامی مشابه بعضی از داروها و همچنین ناخوانایی دستخط برخی پزشکان، ممکن است داروسازها و نسخه پیچها، در تحویل دارو به بیمار، دچار اشتباه شده و باعث آسیب به بیمار و حتی مرگ وی شوند.

- یکی از بزرگترین فواید نسخه نویسی الکترونیک، این است که باعث خوانایی نسخ دارویی می شود.
- نسخه نویسی الکترونیک، علاوه بر مشکل دست خط ناخوانا، مشکلاتی نظیر سردرگمی دربارهی اسامی تجاری و ژنریک و تشخیص تداخلات دارویی را نیز رفع می نماید.

اما در کنار تمام فواید این روش، باید به خاطر بسپارید که نسخه نویسی کامپیوتری، نیاز به کنترل و بررسی را رفع نمی نماید.

اهمیت خوانایی نسخ پزشکی

یکی از مهم ترین عوامل در پیشگیری از خطاهای داروهای با اسامی و اشکال مشابه، خوانا بودن نسخ پزشکی می باشد.

دست خط بد، باعث تفسیر اشتباه نسخه ها شده و در نهایت منجر به ارائهی داروی اشتباه به بیمار می گردد.

در این بین، وجود داروهای با اسامی مشابه در نسخه های ناخوانا می تواند منجر به بروز خطاهای دیداری شده و ایمنی بیماران را به خطر بیاندازد.